

LÄS & SKRIV

1/2024

En tidning från Dyslexiförbundet
och Skrivknuten | ÅRGÅNG 26

Anstalten Beateberg

Hussein om tiden i fängelse

Sid 6

Tema: Alla ska vara med
– om inkludering Sid 6–10

Våga anmäla
diskriminering! Sid 3

Nu vågar Alfred Wreeby Ljung
läsa högt i radio Sid 12–13

Lättläst text + dyslexi
= inte alltid sant Sid 14–15

Prins Carl Philip
Dyslexiförbundets beskyddare

Innehåll

Först om främst sid 3

Tema: Alla ska vara med
Husein tog sig vidare efter tiden
i fängelse Sid 6

”Det här är killar som har blivit
svikna av vuxenvärlden” Sid 7

Näringslivet behöver människor
som tänker annorlunda Sid 8

”Detta kan göra en
riktigt orolig” Sid 10

Nyheter:

Tillgängligt om kris
och krig Sid 11

Porträttet:

Dyslexin har gjort Alfred mer
verbal Sid 12–13

Lättläst:

Lättläst och dyslexi har inga
självklara samband Sid 14–15

Kulturtips Sid 16

Eldsjälen Sid 17

Torbjörns hörna Sid 18

Fråga Skrivknuten Sid 20

Webbinarium på
Dyskalkylidagen Sid 21

Förbundssidorna Sid 22–23

Omslagsfoto: Helene Lumholdt

Inkludering måste vara mer än ett fint ord

Inkludering låter vackert och många pratar om det i dag. Men vad menas egentligen? Det kan ha olika betydelser i olika sammanhang men enkelt kan man säga att alla ska kunna vara med och respekteras oavsett vem man är, var man kommer ifrån eller vad man har för åsikt.

För att lyckas med att få till förändringar krävs strukturell förändring, dialog och resurser på flera olika nivåer i samhället. Ur ett internationellt perspektiv vill vi i Sverige gärna se det som att vi ligger i framkant, men det innebär inte att vi nått målen, varken i arbetslivet eller i skolan.

Senaste Pisa-undersökningen visar att fler elever än tidigare idag lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet. Jag skulle vilja påstå att detta är motsatsen till att vara inkluderande. Resultaten visar att skolan inte har kunnat möta alla elevers behov. Om skolan hade kunskap och resurser (i form av både tid och personal) skulle alla elever kunna gå ut med godkända betyg.

De som arbetar med att nå målen behöver också ha rätt kunskap och information, och våga ändra rutiner och strukturer för att skolan på sikt ska bli mer inkluderande. Lärarna behöver ha bra fortbildning om funktionsnedsättningar, och det måste finnas bra pedagogiska metoder och mer forskning kring detta. Allt fler med funktionsnedsättning väljer att studera

vidare på högskola och universitet. Detta är i sig positivt, men det är långt kvar tills villkoren är lika för alla och att alla har möjlighet att delta fullt ut i sina studier.

Universitetslärarna behöver få mer tid för att hinna möta studenterna och deras olika behov. För att kunna göra det måste de också ha kunskap om hur de kan arbeta inkluderande vid till exempel en examination. Hur kan man underlätta och förändra examinationen så att den inte blir hindrande för att man har svårt att fokusera?

Hur ska man få ned det som man vill svara på pappret utan att vara rädd för att bli feltolkad, för att glömma ett ord eller ha vänt på meningarna, eller har stavat fel?

Som det ser ut i dag har resurserna till högskolesektorn urholkats under flera år, vilket leder till att vi i Sverige har det minsta antalet lärarledda lektioner i Europa. Men även att lärarna har mindre tid till kontakt med studenterna och att resonera och hjälpa studenterna framåt i sin utbildning.

Inkludering får inte stanna vid att vara ett fint ord som alla slänger sig med för att det är inne just nu. Ska samhället möjliggöra att alla verkligen får vara med så behöver vi arbeta med förändrade rutiner och sätt att förhålla oss till varandra.

Catrine Folcker
Förbundsordförande
Dyslexiförbundet

Bild: Ester Hedberg

Redaktionen

Tidningen ges ut av
Dyslexiförbundet
Org nr. 857204-1930

Adress: Spånga Torgväg 4
163 51 Spånga, 08-665 17 00

E-post: forbundet@dyslexi.org

Redaktionen:
Marja Beckman. E-post
marja.beckman@dyslexi.org
redaktion@dyslexi.org

Ansvarig utgivare:
Torbjörn Lundgren
Antal utgåvor: 4/år

Upplaga: 10 000 ex.

Redaktionsråd: Torbjörn
Lundgren, Marja Beckman,
Sara Rydin, Fredrik Sköfman,
Rio Helligren och Inger
Rålenius.

Tryck: Bold Printing Mitt,
Sundsvall

Annons: Fredrik Sköfman
076-145 09 77
annonser@dyslexi.org

Produktion: Marie Göransson
070-258 45 38
marie.goransson@dyslexi.org

Miljöcertifierade:
Enligt ISO14001.
Cert nr. 1410718
ISSN: 1104-8808

Nästa nummer:
vecka 19-20 2024

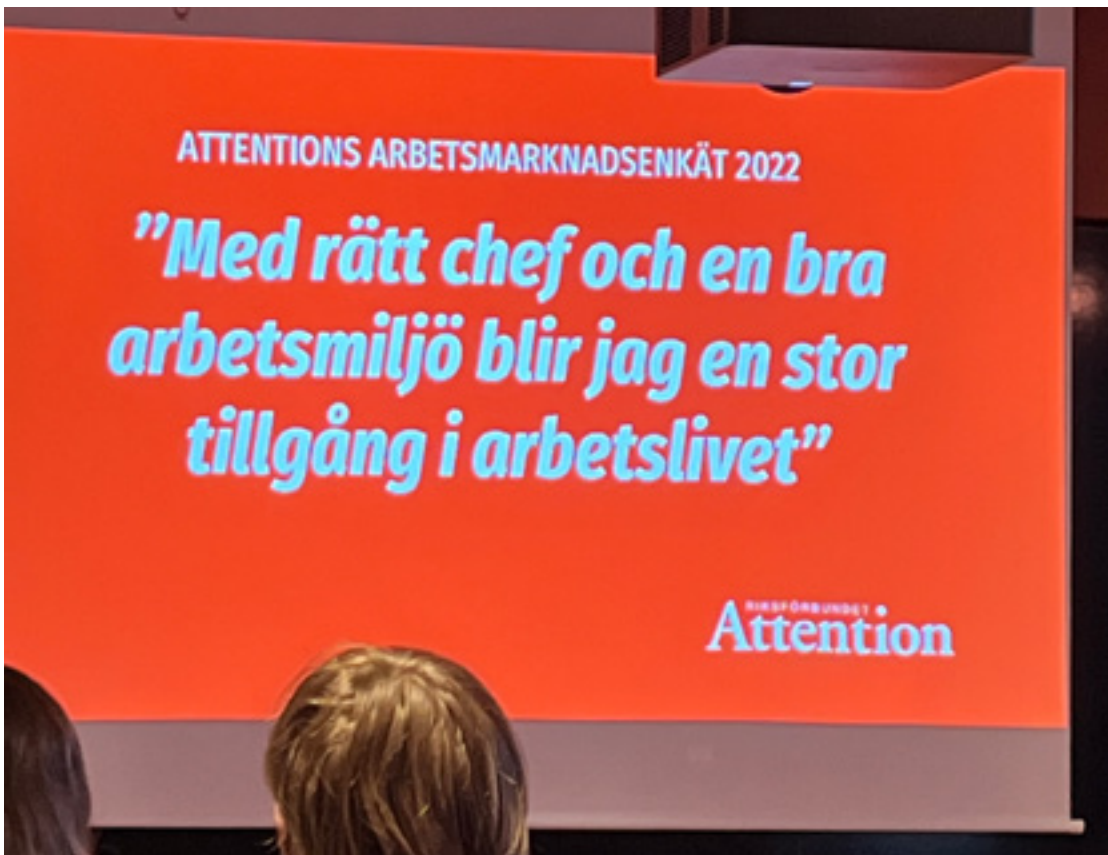
Insänt material: Hör gärna av
dig till redaktionen med
synpunkter och debattinlägg.
Redaktionen ansvarar inte för
insänt och ej beställt material.

Medlemmar kan lyssna
på Läs & Skriv via
medlem.dyslexi.org.

Prenumeration: 265 kr/år.
Rabatter för flera tidningar.
Beställ på förbundskansliet
08-6651700.

Prenumerationsärenden
forbundet@dyslexi.org
Vid utebliven tidning,
adressändring mm,
kontakta förbundskansliet
08-665 17 00.

Helene Kindstedt, rådgivare på Skrivknuten hos Dyslexiförbundet.

Våga anmäla diskriminering!

Våga anmäla till Diskrimineringsombudsmannen (DO) om du upplever att du har blivit diskriminerad. Det uppmanar Helene Kindstedt, rådgivare på Skrivknuten hos Dyslexiförbundet.

Den 15 februari deltog hon på ett möte med diskrimineringsombudsmannen Lars Arrhenius och flera funktionsrättsorganisationer och fackförbund.

– Jag inser att MÅNGA av de samtal och case jag har i rådgivningen är grund för anmälan, berättar Helene Kindstedt.

DO tar idag emot fler anmälningar från grundskolan och gymnasiet än från arbetslivet. Dessa rör ofta olika npf-diagnoser. Under 2023 hanterade DO 104 anmälda fall av diskriminering som gick vidare till fullständig utredning och åtgärd.

Arbetsgivare har skyldighet att hitta skäliga och inkluderande åtgärder för anpassning. Arbetstagarens ansvar är att berätta om sin diagnos.

– Om man ska göra en anmälan är dokumentation jätteviktig. Vad har hänt, och när? Det är viktigt med skriftlig dokumentation, mail och så vidare, berättar Helene Kindstedt.

Text: Marja Beckman

Stöd oss via vårt 90-konto!

I augusti 2023 tilldelades Dyslexiförbundet ett 90-konto av Svensk Insamlingskontroll. För oss är det en kvalitetsstämpel och en möjlighet att utveckla och stärka vårt arbete kring personer med läs-, skriv- och räknsvårigheter.

Bankgirokonto: 900-82 85

Swish: 123 900 82 85

Efter kritiken – kartläggningsmaterial för lärare ses över

Skolverket ska se över de bedömningsstöd och kartläggningsmaterial som tagits fram för att bedöma elevers kunskaper. Detta beslutade regeringen i höstas, efter att materialen fått hård kritik från både lärare och forskare.

De obligatoriska bedömningsstöden i årskurs 1 och kartläggningsmaterialen i förskoleklass var en del i den tidigare regeringens läsa-skriv-räkna-garanti. De är dock alltför omfattande och har gjort att lärarna missar viktig tid för undervisning och stödinsatser.

I en artikel i Tidningen Grundskolläraren citeras också flera forskare som är överens om att det nuvarande materialet har låg träffsäkerhet och missar många elever med läs- och skrivsvårigheter.

Vad handlar det om?

På ett riksdagsseminarium om dyslexi den 6 december diskuterade man bland annat vikten av tidiga insatser och digitala och analoga hjälpmedel.

“Anpassning måste vara individanpassad”

Dyslexi var temat vid ett seminarium i riksdagen i december. Arrangören var Prinsparets stiftelse i samarbete med de tre riksdagspartierna Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet.

Seminariets huvudfråga löd: Hur kan vi säkerställa barns och ungas rätt till en likvärdig utbildning utifrån de egna förutsättningarna? Under två timmar diskuterades en nationell strategi för likvärdig utbildning och vikten av tidiga insatser och digitala kontra analoga hjälpmedel.

Bland de inbjudna i panelsamtalen fanns flera forskare, lärare, rektorer och en representant från Sveriges elevråd. Även Dyslexiförbundet och Dyslexiföreningen var inbjudna.

År 1842 infördes allmän skolplikt för att alla barn i Sverige skulle lära sig att läsa och skriva. Men hur fungerar det idag? Omkring 20 procent av alla svenska 9-12-åringar har svårt att lära sig att läsa och skriva, och 5-8 procent får diagnosen dyslexi.

Den senaste Pisaundersökningen visade att hela 24 procent av Sveriges 15-åringar har låg läs- och skrivförmåga.

Kristiina Tammimies är docent i medicinsk genetik på Karolinska Institutet. I sitt föredrag berättade hon att upp till 80 procent av dem som har läs- och skrivsvårigheter har det av biologiska orsaker. Men det är möjligt att träna upp kopplingar i hjärnan, och det är extra effektivt vid tidiga insatser. Om man pratar med föräldrarna och noterar vilka som har

dyslexi i familjen kan skolan hålla “extra glasögon” på de eleverna. Flera paneldeltagare talade om vikten av att ägna en kort stund varje dag åt en-till-en-undervisning mellan lärare och elever.

Idag är de geografiska orättvisorna stora. För att få en logopedutredning för dyslexi måste man bo på “rätt” ställe. I Stockholm är det enkelt, medan det är nästan omöjligt i Gävleborg.

Många pratar om mobilens skadeverkningar och regeringen har beslutat att grundskolan ska vara mobilfri, samtidigt som många har sina hjälpmedel i mobilen. Flera paneldeltagare lyfte hur viktigt det är att kunna kombinera olika digitala och analoga hjälpmedel. Anpassning måste vara individanpassad.

Helene Kindstedt, rådgivare på Dyslexiförbundet, berättade också att hon ofta möter personer med dyslexi som inte får rätt hjälpmedel på högskoleprovet för att de har “fel” intyg. Det kan leda till att de går miste om chansen att söka till sin önskade utbildning.

– Det kostar enormt mycket pengar för både individen och samhället när människor måste vänta flera år med att få skriva högskoleprovet, sa Helene Kindstedt som också bjöd in alla att komma och vara med henne under en dag när hon har rådgivning.

Den centerpartistiske riksdagsmannen **Niels Paarup-Petersen** nappade på Helene Kindstedts erbjudande om att besöka henne på Dyslexiförbundet, och nu är ett möte bokad till hösten!

Text och foto: Marja Beckman

Helene Kindstedt, Skrivknuten

Vad handlar det om?

I Läs&Skriv nummer 4 2023 stod det att Umeå universitet tar bort anteckningsstöd för att satsa helt digitalt. Det går fortfarande att få anteckningsstöd men universitetet förklarar också fördelarna med en inspelningsspenna.

Studenter på Umeå universitet får behålla anteckningsstöd

”Universitet tar bort anteckningsstöd – satsar helt digitalt”. Så löd en rubrik i nummer 4/2023 av Läs & Skriv.

Artikeln handlade om en student med dyslexi som nekats anteckningsstöd på Umeå universitet, eftersom lärosätet valt att satsa på digitala läspennor.

Anteckningsstöd innebär att en annan student som inte har dyslexi delar med sig av sina anteckningar från föreläsningar och seminarier. Studenten som kontaktade Dyslexiförbundets rådgivning Skrivknuten hade fått höra att

anteckningsstödet var borttaget och ersatt av en digital lösning. Studenten oroade sig för den tekniska kvalitén på digitala tjänster.

Martin Vikgren, områdeschef på Studentcentrum vid Umeå universitet, förklarar:
– Vi har förbättrat vår

kommunikation om riktat studentstöd kopplat till inspelningsspenna och anteckningsstöd. Syftet med riktat studentstöd är att vi ska hitta ett så pricksäkert stöd som möjligt och på så vis bidra till likvärdiga

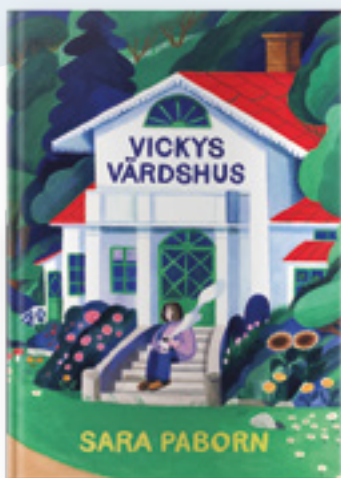
förutsättningar. Vi gör individuella bedömningar och fattar våra beslut därefter. Det kan innebära inspelningsspenna, men också det framöver mer ovanliga stödet i form av anteckningsstöd.

Den digitala pennan spelar in föreläsningarna och ger möjlighet att göra markeringar vid de delar av inspelningen som studenten vill komma ihåg. Med den digitala pennan får studenten själv bestämma och ansvara för vad som är relevant att anteckna och ta med sig från en föreläsning. Om någon annan antecknar riskerar man att hamna i beroendeställning. I värsta fall kan den som är beroende av någon annan utsättas för trakasserier, menar han.

Den student som kontaktade Skrivknuten var som sagt även orolig för den tekniska kvalitén på texten vid digitala inspelningar, men pennan transkriberar inte föreläsningarna utan spelar in dem.

Text: Marja Beckman

Upptäck lättlästa böcker!

Vickys värdshus

Mitt i skogen ligger Vickys värdshus. Förr i tiden var det ett populärt ställe, men nu är det tyst och nästan tomt. Är det dags att ge upp och lägga ner? Eller kan hungriga elever på den nya folkhögskolan intill få värdshuset att gå runt igen?

Melodikryssoch äppelpaj

Birgit bor på äldreboendet Solvillan. En dag flyttar Ulla in. Hon är elegant och väldigt olik Birgit. Kommer Sture, som Birgit tycker så mycket om, gilla Ulla bättre? *Melodikryss och äppelpaj* är en berättelse om att finna vänskap trots olikheter.

Dags att rösta EU-valet 2024

Den 9 juni 2024 är det EU-val och vi får möjlighet att rösta. Valet är viktigt! I boken *Dags att rösta* får du veta hur EU fungerar och hur det går till att rösta. Boken är skriven och utgiven av den lättlästa tidningen 8 Sidor.

Gratis PDF-bok kan laddas ner på 8sidor.se

Läs mer på ll-forlaget.se. Köp böckerna i nätbokhandeln.

LL-FÖRLAGET

Lätt att läsa. Lätt att förstå.

Vad handlar det om?

Texten är en intervju med Helene Lumholdt som har skrivit en bok om Hussein som har suttit i fängelse. Hussein har dyslexi och fick inte den hjälp han behövde.

Hussein tog sig vidare efter tiden i fängelse

I fängelse är en lättläst bok som handlar om Hussein. Han fick aldrig det stöd han skulle ha behövt för sin dyslexi. Det kan ha bidragit till att han blev kriminell. Läs & Skriv har talat med bokens författare Helene Lumholdt.

– **De flesta har** väldigt dålig kunskap om hur det är att sitta i fängelse. Antingen ser de någon i mjukisbrallor som säger att det är som en semester, eller går snacket att fängelset är en skola i brott. Jag ville göra en upplysningsbok om hur det faktiskt kan vara, och ha med en människa av kött och blod som även vågade tala om känslor som skam och skuld, säger författaren Helene Lumholdt.

Foto: Anna Svanberg

Helene Lumholdt.

Hon hittade Hussein på Process Kedjan, en Stockholmsbaserad organisation som hjälper ungdomar som sitter inlåsta eller är illa ute. Hussein är med i boken med sitt ansikte och förnamn, men utan efternamn. Att ställa upp i en bok var inget lätt beslut, men han säger i boken att han gjorde det för att kunna hjälpa andra att ta sig bort från det kriminella livet.

Hussein var nio år när familjen flydde från kriget i Irak. När familjen kom till Sverige hade föräldrarna svårt att försörja sig i det nya landet. De utsattes också för rasism.

Hussein tyckte att det var svårt att läsa och skriva. Bokstäverna hoppade hit och dit och han kände sig dum. När han gick i åttonde klass misstänkte lärarna att han hade dyslexi. De ville undersöka om det var så, men Husseins pappa hade aldrig hört talas om dyslexi. Han blev arg och frågade om lärarna trodde att hans son var dum i huvudet. "Jag önskar att någon förklarar för pappa vad dyslexi var", säger Hussein i boken.

I nian fick han mycket stöd från en lärare som förklarade att han inte alls var dum. Till och med kungen har dyslexi, sa hon.

Hussein hade det tufft hemma och började umgås med ett gäng killar som bjöd in honom i sin gemenskap. Han började stjäla saker. Senare utsatte han andra för utpressning.

Första gången han greps och sattes i ett häkte kände han sig ensam och rädd och hade svårt att andas.

En tid försökte han komma bort från det kriminella livet. Han började läsa på folkhögskola, träffade en tjej och fick barn. Men lägenhetshyran var dyr och för att försörja familjen började Hussein stjäla igen. "Det var det enda jag trodde att jag kunde", säger han i boken.

Andra gången Hussein satt inlåst valde han att studera. Han läste flera olika kurser och siktade på att komma bort från kriminaliteten. Han ägnade också en hel del tid åt att skriva fantasifulle berättelser.

Thomas Öhnell är bibliotekarie på fängelserna Hall och Beateberg. Han berättar att många börjar läsa mer när de sitter i fängelse, även de som aldrig läser på "utsidan". En av orsakerna är att de har mycket tid.

Facklitteratur, som psykologi och historia, lånas mycket. Men också poesi, särskilt kärleksdikter. Andra populära genrer är fantasy och böcker om kriminalitet.

Den som vill läsa med öronen måste lyssna på cd eftersom inget som strömmas över internet är tillåtet innanför fängelsemurarna. Thomas Öhnell berättar att han köper in det mesta han kan hitta som finns inspelat på cd.

Text: Marja Beckman

“Det här är killar som har blivit svikna av vuxenvärlden”

Varannan vecka träffar Bengt Westling interner på Luleå-anstalten. Bengt har dyslexi och adhd och utgår från egna erfarenheter.

– **Det är otroligt** inspirerande. Många känner igen sig i min berättelse. För en del är det första gången någon utifrån kommer och berättar om diagnoser, berättar Bengt Westling. Främst berättar han om sin adhd för internerna, men han brukar också prata om dyslexi. Han brukar bli varmt välkomnad när han kommer till fängelset.

Bengt Westling håller studiecirkel utifrån en bok som heter “Din egen berättelse” och ges ut av NSPH, Nationellt centrum för psykisk hälsa. Ett sätt att få de andra att öppna sig är att låta snusdosan gå runt. Hans

öppenhet gör att flera av de andra männen vågar berätta om sina liv och de svårigheter de har stött på under livet.

Enligt statistik från Riksförbundet Attention räknar Kriminalvården med att ungefär 25 procent av alla interner har adhd eller någon annan npf-diagnos. Många har också dyslexi eller andra läs- och skrivsvårigheter.

– Jag utgår från mig själv när jag berättar. I fängelset får man göra en adhd-screening, men ingen dyslexiutredning, berättar Bengt Westling.

För en del förändras livet när de får en adhd-diagnos. De kan få en medicin som gör att de kan koncentrera sig bättre. Bengt har också skaffat bolltäckan till dem som behöver. Bolltäckan är tyngdtäckan

Bengt Westling är sedan många år aktiv i Dyslexiförbundet.

som gör det lättare att sova. De innehåller inte kedjor som andra tyngdtäckan eftersom kedjor är förbjudna i ett fängelse.

Ur ett rättssäkert perspektiv kan det vara förödande att ha dyslexi. Det kan till exempel innebära att man inte kan läsa förundersökningen för det brott man anklagas för.

– Det här är killar som har blivit svikna av vuxenvärlden. Jag sviker dem aldrig. Att få komma till anstalten är ett otroligt förtroende. Jag gör en insats för att få dessa människor att återanpassas till samhället, säger Bengt Westling.

Text: Marja Beckman

Nyhet!
För 6-11-åringar

Nomine

Ett nytt svenskt benämningstest för logopedier

Nomine är ett bildbaserat benämningstest som prövar produktivt ordförråd hos barn i åldern 6 till 11 år.

Orden i testuppgifterna är valda för att passa den avsedda åldersgruppen. Bilderna består av tilltalande och entydiga illustrationer för att underlätta benämning.

Nomine har utvecklats av logoped **Gertrud Edquist** och har utprovats och validerats i flera studier.

Normerna är insamlade i en grupp barn med svenska som starkaste språk.

Läs mer om Nomine på hogrefe.se

Vad handlar det om?

Samhället skulle göra en ekonomisk vinst på 67 miljarder kronor per år om vi såg styrkorna i våra olikheter. Det visar en rapport från Prinsparets stiftelse och företaget EY.

Näringslivet behöver människor som tänker annorlunda

Hur skulle samhället se ut om vi lät olikheter vara normen? Och varför ser vi hellre utmaningarna än styrkorna? Det är två av frågorna som ställs i rapporten "Värdet av att få vara sig själv" från företaget EY och Prinsparets stiftelse.

I rapporten används det breda begreppet neurodiversitet. Det innefattar såväl dyslexi och dyskalkyli som neuropsykiatriska diagnoser (npf), till exempel adhd och autism. Enligt rapporten är 18 procent av alla barn och unga neurodivergenta.

Många neurodivergenta har svårt att få den hjälp och förståelse som de skulle behöva för att leva upp till sin potential. Idag har till exempel endast

48 procent av personer med npf-diagnoser ett arbete, jämfört med 73 procent av övriga befolkningen.

Enligt EY:s beräkningar skulle en bättre inkludering av neurodivergenta kunna skapa en samhällsekonomisk vinst på 67 miljarder kronor per år. Men för att lyckas krävs mer inkluderande arbetsplatser.

– Vi har byggt arbetsplatserna för dem som är neurotypiska. Men världen förändras extremt snabbt just nu. Vi behöver människor som tänker annorlunda, säger Daniel Brämhagen på EY.

EY har tidigare visat att många med dyslexi har egenskaper som behövs hos framtidens ledare.

Foto: Marja Beckman

Daniel Brämhagen berättade om rapporten vid utdelningen av Dyslexipriset 2023. På bilden syns även moderator Matilda Westerman.

– Många med dyslexi har förmågan att beskriva slutmål med ett engagemang som får andra att vilja gå dit. De är också bra på att fatta beslut utan att ha all data, säger Daniel Brämhagen.

Text: Marja Beckman

“Bygg relationer med eleverna för bättre skolnärvaro”

Bygg relationer med eleverna, lyssna och ta hjälp av dem. De måste få ses som individer och få flexibla lösningar. Stärk dem att ta hand om sin psykiska hälsa. Involvera vårdnadshavarna och ta hjälp av varandra i arbetslaget på skolan.

Det är några av råden för bättre skolnärvaro, som kommit fram i

förstudien Fatta. Fatta står för Förtroende, Ansvar, Trygghet, Tid, Acceptans och är ett projekt som finansierats av Europeiska Socialfonden. Projektet ägs av RSMH, Riksförbundet för social och mental hälsa.

Rapporten “Försöka lite mer” finns att ladda ner på RSMH.se, sök på “Bygg relationer med eleverna för bättre skolnärvaro”.

Lexia® Provia

Ny uppdaterad och förbättrad version

Alla har rätt att lyckas!

Nyheter:

- Ny normering
- Enklare navigering
- Lättare att arbeta på telefon och surfplatta

sanomautbildning.se

s o m
a n m

Bråkar bokstäverna med din kompis? Ge bort ett medlemskap i Dyslexiförbundet!

Har du en vän eller ett syskon som har svårt att läsa och skriva? Då kan ett medlemskap i Dyslexiförbundet vara bästa presenten.

Som medlem får man kostnadsfri rådgivning, fritt inträde till våra webinarier och tidningen Läs & Skriv hem i brevlådan. Dessutom får man tillgång till Claro Anywhere ordbehandlare och talsyntes, samt rabatt på vissa av Folksamns försäkringar.

För att ge bort ett medlemskap:
skanna QR-koden eller besök
www.dyslexi.org.

Dyslexiförbundet

www.dyslexi.org

Vad handlar det om?

Pedagogikprofessorn Mats Myrberg kommenterar den senaste Pisaundersökningen som visar att svenska 15-åringars läsförmåga har minskat.

Mats Myrberg är professor emeritus i specialpedagogik och även hedersmedlem i Läsrörelsen sedan 2023.

Foto: Eva Dalin

”Detta kan göra en riktigt orolig”

Var fjärde 15-åring i Sverige saknar tillräcklig läsförmåga. Det visade den senaste Pisaundersökningen som kom i november.

Läs & Skriv har talat med pedagogikprofessorn Mats Myrberg om vad som kan göras åt detta.

Det är allvarligt. Det svenska samhällets grunder står på spel, både ekonomiskt och socialt, menar Mats Myrberg. Han är professor emeritus i specialpedagogik vid Stockholms universitet och vice ordförande i Svenska Dyslexistiftelsen. I höstas blev han också utsedd till hedersmedlem i Läsrörelsen.

Mats Myrberg tycker att undersökningen skulle ha tagit mer hänsyn till elever med läs- och skrivsvårigheter.

– Ett litet avkodningstest skulle gå alldeles utmärkt att göra, men Skolverket är envisa. De vill inte låtsas om att människor har avkodningsproblem, säger han.

År 2000 gjordes den första Pisaundersökningen. Då var det 13 procent av femtonåringarna som inte nådde minimikraven för att läsa. – Man kan tycka att det är ett underbetyg åt skolan att så många saknar läsförmåga. Men det blir etter värre om man tittar på resultaten från 2022. Då var det nämligen 24 procent som inte nådde kraven, en nästan dubbelt så stor andel!

Kalkyler av resultaten visar att de 20–25 procent som lyckats bäst och ligger i topp när det gäller läsresultat, ligger ungefär kvar på samma nivå som förr. Men gapet mellan dem som presterar bäst och de som presterar sämst ökar. Hemmiljön blir allt viktigare, att ha människor omkring sig som är stöttande i skolarbetet.

– Skolans gamla kompensatoriska uppdrag fungerar inte längre. Det finns skolorganisatoriska skäl till att vi fått ökad segregation i samhället, bland annat friskolereformen. Så skolan bidrar snarare till att segregera istället för att kompensera.

För många elever med dyslexi är familjens stöd avgörande för att de ska ta sig igenom skolan med godkända betyg.

Sverige ser också annorlunda ut än för tjugo år sedan. Idag har många fler elever utländsk bakgrund. De som har kommit hit i mellan- eller högstadieåldern, och bara fått kort utbildning i sitt hemland, ligger av förklarliga skäl långt efter sina jämnåriga i läsutvecklingen.

– Även om skolan då försöker sätta in svenska som andraspråk och modersmålsstöd är grundproblemet att de här eleverna inte kan läsa och skriva. Därför borde läs- och skrivinlärningspedagogik tillämpas i mycket större omfattning för dessa elever. Gör man ingenting kommer de inte att vara förmögna att klara den svenska vardagen med alla läs- och skrivkrav. Detta kan göra en riktigt orolig, säger Mats Myrberg.

För många elever med dyslexi är familjens stöd avgörande för att de ska ta sig igenom skolan med godkända betyg.

En annan förklaring till resultaten handlar om läsvanor och attityder till läsning. Där ser Mats Myrberg en bekymmersam nedgång av läsvanorna bland framförallt tonåringarna.

– Upp till 11–12 års ålder håller det sig rätt bra. Barnen och deras föräldrar är boktillvända och det finns massor av bra barnböcker.

Många lägger av att läsa böcker i tonåren. Sociala medier, dataspel och annat som händer på skärm lockar mer. Mats Myrberg kallar det undanträngningseffekter. Det kan dock ha svåra konsekvenser.

– När man läser vanlig tryckt text i böcker eller tidningar får man en ordförrådstillväxt. Det skrivna ordet, skriftspråket, är väldigt mycket mer ordförrådsrikt än talspråket. Du stöter på fem gånger fler ord som du inte visste om förut. På sociala medier är det oftast talspråk, fast i skriven form, säger Mats Myrberg.

Text: Marja Beckman

Tillgängligt om kris och krig

Politikerna pratar nu om att det kan bli krig i Sverige. Vad betyder det för alla som har en funktionsnedsättning?

– **Personer som har** en funktionsnedsättning kan känna sig extra utsatta i sådana här sammanhang, säger Christina Anderson som är riskkommunikatör på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Det märkte vi också under pandemin.

MSB arbetar med att stärka människors motståndskraft inför kris och krig.

– Alla reagerar olika på krissituationer. Men för att förbereda oss kan vi alla göra någonting, säger Christina. Även om det bara handlar om att berätta för

sina närmaste vilka behov man har om det blir kris, så är det bra.

Hon har några tips:

- ✓ Ta kontakt med dina vänner/grannar och prata om det som händer.
- ✓ Lyft frågan om hur ni ska förbereda er i till exempel bostadsrättsföreningen.
- ✓ Sitt inte själv och grubbla.

– Men, det är också viktigt att inte bara tänka på krissituationen. Utan gör också annat som du mår bra av, avslutar Christina.

MSB tog 2018 fram en broschyr ”Om krisen eller kriget kommer”. De skickade ut den till alla hushåll.

De har översatt broschyren till ett antal språk och till lättläst, men också som inläst på engelska och svenska och i punktskrift. Du hittar den inlästa broschyren genom att gå till msb.se och söka på ”lyssna på broschyr”. Du kan också lyssna på den på legimus.se eller beställa en CD-skiva.

Text: Sara Rydin

Hur mycket du än plugga, byggs ångesten upp för att kugga, orden ser ut som en utsmetad skugga.

I texten **”Provpanik med ordkalabalik”** skriver Anneli Qvarfordt om sin dyslexi i nättidningen Vox Vigor. Vox Vigor är en tidning där personer med erfarenhet av psykisk ohälsa får en röst.

Vox Vigor

Våren 2024 erbjuder Vox Vigor gratis kurser i foto och redaktionsträffar över Zoom. Tidningen finansieras av Allmänna Arvsfonden. Läs & Skrivs redaktör Marja Beckman är texthandledare och redaktör även där. Läs mer på voxxvigor.se.

Foto: MSB

Christina Anderson

LexiFlow

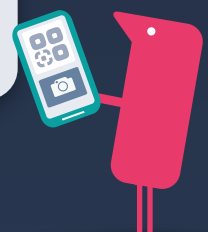
Förstå Mer, Uppnå Mer:
Frigör kraften i orden med LexiFlow

Vi är glada att introducera vår nya talsyntes och ordprediktion, LexiFlow, som är en kombination av våra tidigare verktyg ClaroRead, AppWriter och Oribi Speak.

LexiFlow är ett verktyg som hjälper alla att ta till sig text och uttrycka sig i text - utifrån ens egna behov.

Läs mer här!

Vad handlar det om?

Alfred Wreeby Ljung är programledare i radio och har dyslexi. I mellanstadiet var den stora skrällen att läsa högt för klassen, men idag vågar han läsa högt i direktsändning.

Foto: David Forsell/Sveriges Radio

Alfred Wreeby Ljung skojar ibland om sin dyslexi i direktsändning i P4 Örebro.

Dyslexin har gjort Alfred mer verbal

Alfred Wreeby Ljung är programledare på P4 Örebro och har dyslexi.

– **Jag har blivit** bra på att slänga käft och formulera mig verbalt eftersom jag är mindre bra på att läsa och skriva, säger han.

Idag är Alfred 30 år och har “noll problem” med att prata om sin dyslexi. Det händer att han nämner den i direktsändning i radion. När han gick i låg- och mellanstadiet var det inte lika lätt.

– I lågstadiet vill jag minnas att det var absolut tuffast. Jag tyckte det var jättekämpiigt när de andra hade svenska och jag var tvungen att gå iväg från vårt klassrum. Det var kämpiigt för psyket att man inte kunde få extra hjälp i klassrummet utan i ett rum vid sidan av, säger han.

– Och sedan minns jag den stora skrällen. Det var att läsa högt för klassen. Det var hemskt alltså. Det är just det där sociala sammanhanget, att man känner sig dömd på något sätt. Man vet att det kommer att gå åt skogen och så sitter 23 personer och tittar på mig när jag gör fel.

Trots dessa skräckfyllda minnen blev Alfred Wreeby Ljung programledare i radio. Det innebär att han ibland måste läsa upp nyhetstexter i direktsändning. Men han tycker att radiostudion är en annan grej än klassrummet.

– Nu sitter jag ju där i princip ensam med en mikrofon och behöver inte läsa exakt vad det står. Jag kan berätta i stället för att läsa upp innantill. Men sen kommer det stunder när man sitter där och sänder live, och så kommer det en flash som man ska läsa om en prognosjämförelse från

konjunkturinstitutet. Svåra ord kan du inte komma förbi, säger han med ett skratt.

Eftersom Alfred Wreeby Ljung inte döljer sin dyslexi kan han använda humor för att ursäkta felaktiga uppläsningar av långa ord eller svåra namn.

Han tror också att dyslexin har bidragit till att han har blivit bra på att snabbt ta till sig information, återge det verbalt och argumentera.

– Är man dålig på något så får man bli bra på något annat. Jag har blivit bra på att sälla. Jag fattar kontentan ganska snabbt.

Båda hans föräldrar är lärare och de märkte tidigt att han behövde kämpa med läsningen och skrivandet.

”*Är man dålig på något så får man bli bra på något annat. Jag har blivit bra på att sålla. Jag fattar kontentan ganska snabbt.*

– Jag kämpade verkligen i grundskolan och fick jättemycket hjälp av mina föräldrar. Jag är otroligt lyckligt lottad. Med hjälp av dem tog jag mig igenom skolan.

Dyslexidiagnosen fick han först i gymnasiet.

– Det var någon som sa: “du kanske borde göra en utredning, du kanske måste få det här på papper”. Och då gick jag igenom en utredning och det var jättesmidigt och bra. Det hade jag inte tänkt på innan. Då fick jag en dator av skolan och kunde ta hjälp av den för att skriva.

Alfred började sedan på ett idrottsgymnasium och tränade löpning, men han och en kompis “visste direkt att de aldrig skulle bli något inom sina sporter”.

– Vi gjorde sportradio istället, om klasskamrater som fortfarande hade en chans att lyckas som idrottare. Han hade också några äldre vänner som arbetade som radiojournalister och som fungerade som inspiration. Efter gymnasiet läste han journalistik på Kaggeholms folkhögskola.

– För mig var det kanon att läsa på folkhögskola. Framförallt för att vi hade mycket praktik.

Efter praktik och jobb på Sveriges Radio P1 i Stockholm återvände Alfred till hemstaden Örebro och blev programledare på P4 Örebro. Nu börjar hans arbetsdagar redan klockan fem på morgonen och slutar vid lunch.

– Jag funkar bra på morgonen. Riktigt bra. Jag funkar inte lika bra på eftermiddagarna, säger han.

I samband med Dyslexiveckan 2022 frågade en kollega om Alfred ville berätta om sin dyslexi i ett radioinslag. I inslaget berättar han att han grät på varje utvecklingssamtal när han var liten. Ett inslag som fick oväntat många positiva reaktioner.

– Efteråt har jag fått höra från olika polare som hörde det. Någon sa att min son har dyslexi och vi satt och lyssnade. Det var ju inget förberett, vi pratade i 3-4 minuter och sen sändes det.

Alfred minns själv hur jobbigt det var att anstränga sig till det yttersta men ändå misslyckas på grund av dyslexin. Han berättar om en gång när han skulle skriva sitt namn extra fint på ett skolarbete, och så slutade det ändå med att han missade en bokstav. Där och då kändes det tufft.

På hans nuvarande arbetsplats och bland vänner upplever han mycket kärlek, mentorskap, samtal och liv. Han och kollegorna kompletterar varandra och de som är bättre på att stava kan hjälpa honom. Samtidigt kan han hjälpa de andra med saker som han kan bättre.

– Vi har en sådan jargong att om jag säger något som inte är helt bra kan de ta det med en stor nypa salt. Min kollega Jens som jag jobbar mycket med kan säga: “nu var det dyslexin som slog till för att nu sa du något fel”. Det är bara att bjuda på det. Så är man som människa, säger Alfred Wreeby Ljung.

Text: Marja Beckman

Nyligen sände Alfred och hans kollegor ett program från Zinkgruvan i Askersund, “Sveriges djupaste radiosändning”.

Namn: Alfred Wreeby Ljung

Ålder: 30 och ett halvt

Yrke: Programledare på P4 Örebro i Sveriges Radio

Familj: Fru Teresia

Bor: I världens bästa stad Örebro

Uppvuxen i: Fina Oxhagen i Örebro

Bakgrund: Tyvärr ÖSK-supporter (Örebro SK). Har jobbat på Sveriges Radio sedan ung ålder och parallellt med det varit kolloledare på somrarna i Tivedens djupa skogar.

Aktuell: Satte precis svenskt rekord i djupaste radiosändning (en sändning från 1000 meters djup i Zinkgruvan i Askersund).

Vad handlar det om?

- En del tror att alla med dyslexi vill ha lättlästa böcker. Torbjörn Lundgren talar om skillnaden mellan lättläst och andra former av läsning.
- Helene Lumholdt är författare till lättlästa böcker och berättar om sitt skrivande.

Lättläst och dyslexi har inga självklara samband

Du som har dyslexi vill väl ha sådana där lättlästa böcker? Det är en vanlig missuppfattning att det skulle finnas en koppling mellan att ha dyslexi och att föredra lättlästa böcker, menar författaren Torbjörn Lundgren.

Några riktlinjer för en lättläst berättelse är en rak kronologi (inte hoppa fram och tillbaka i tiden) och ett begränsat antal karaktärer. Man bör undvika krångliga ord och synonymer. Det ska inte vara för långa meningar. Det beror på att lättläst text är anpassad till målgrupper som har särskilda lässvårigheter. Från början anpassades texter för att passa personer med intellektuell funktionsnedsättning. Då blev det logiskt att också förenkla och förtydliga innehållet. Senare insåg man att sådana texter även kunde användas för personer med demens och att de kunde vara en ingång till svenska språket för personer med annat modersmål. På 1990-talet när dyslexi blev mer känt blev även det en målgrupp.

Torbjörn Lundgren har själv dyslexi och är en stor läsare av all sorts litteratur. Torbjörn har suttit som styrelseledamot i Centrum för lättläst och har varit ansvarig för flera projekt Dyslexiförbundet drivit kring språket och hur det fungerar för den som har dyslexi.

– I skönlitteratur är det ofta just språket som gör att man får en

Torbjörn Lundgren

läsupplevelse. Författaren målar inte i svart eller vitt, rätt eller fel. Han eller hon skildrar med språkets hjälp livets olika sidor. Det är när svaret inte finns med i texten, som läsaren tvingas tänka till och engagera sig. Vi som har dyslexi är ofta också ovana läsare, men vi har inte svårt att förstå. Vi kan behöva ganska mycket mer tid för att läsa. Eller så läser vi med öronen. För oss är nog motivation viktigast. Får vi ett kärleksbrev så kan det vara hur knepigt som helst, vi tar det till oss ändå.

En riktlinje i lättläst är att konsekvent använda samma ord för en sak som

Inger Rålenius

beskrivs i texten. Som författare letar man istället det "rätta" ordet. Har man skrivit "gymnastik" så kan det nästa gång vara logiskt med "rörelse", sedan "idrott" eller "motion". Det beror på vart författaren vill komma. – Om redaktören vill byta ut ord mot ett enklare, eller återupprepa det tidigare, riskerar flytet i texten alltså att försvinna. Författaren kanske har haft tankar med ordvalen. Synonymer ger valörer i texten. Valörer som vi med dyslexi inte har svårt att uppfatta, även om vi själva inte är medvetna om det, säger Torbjörn Lundgren.

– En sak som för oss är störande och ibland förnedrande är om texten är överdrivet förklarande. Om den skriver oss på näsan det vi redan vet. Men för en del med intellektuell funktionsnedsättning är det ett stöd. När det gäller andra typer av text, informationstexter, är det å andra sidan viktigt att vara enkel och tydlig i språket.

– Om någon håller på att bli överkörd. Då börjar man inte med att förklara vad som kan hända. Man ropar ”Akta dig”. Det var den typen av texter projektet ”Begriflig text” och skriften ”19 råd - för att skriva begripligt” handlade om, säger Torbjörn Lundgren.

Inger Rålenius, som i många år varit rådgivare på Skrivknuten, har också dyslexi. Hon är inne på samma linje som Torbjörn. Hon föredrar uppläst text, eller att låta läsandet ta den tid hon behöver. Men det finns ett undantag då en lättläst bok har passat henne:

– En gång såg jag en kokbok på lättläst språk. Jag gillade den för att den var mycket tydlig och lätt att jobba efter, berättar hon.

Text: Marja Beckman

Några riktlinjer för att skriva lättläst och begripligt:

- LL-förlagets hemsida:
<https://ll-forlaget.se/om-lattlast/att-skriva-lattlast/>
- Dyslexiförbundets projekt
19 råd – för att skriva begripligt:
begripligtext.se

Några exempel lättläst:

- Skriv kort
- Använd korta, enkla och vardagliga ord.
- Skriv enkla meningar av varierande längd, men inga meningar med mer än 20 ord.
- Inga inskjutna bisatser.

Foto: Anna Svanberg

Helene Lumholdt skulle gärna se fler lättlästa böcker om lite tuffare ämnen.

”Att skriva lättläst är nästan som sudoku”

Helene Lumholdt har skrivit lättlästa böcker sedan 1995 och tycker att det kan vara en spännande utmaning att skriva enkelt och samtidigt ge texten nyanser.

När Helene Lumholdt började skriva lättläst för snart 30 år sedan var skrivreglerna enklare än de är idag. Meningarna skulle alltid vara uppbyggda av subjekt, predikat, adjektiv och punkt. Idag är det till exempel okej att börja meningar med ”och” och på andra sätt variera rytmen i texten. Men metaforer i stil med ”som spön i backen” får man inte använda.

Helene Lumholdts senaste bok heter I fängelse och den kan du läsa mer om på sidan 6.

– Det här är nog den bok som jag längtat mest efter att skriva. I mina tidigare lättlästa böcker har jag skrivit om lättillgängliga ämnen som slottet, hundar, katter, att åka tåg och semesterresor, säger Helene Lumholdt.

Helene och redaktören hade en diskussion om ordet ”avskydd” som ansågs för svårt med sitt ske-ljud. Men eftersom ett annat ord som ”hatad” inte har riktigt samma betydelse fick ordet ändå vara kvar.

– Det är kul att tänka på ordens olika valör och färg, säger hon.

Att på ett mycket begränsat utrymme skriva ihop en text där inte bara det viktigaste är med utan även miljöbeskrivning och en gestaltning av känslor är en spännande utmaning. Nästan som sudoku, tycker Helene Lumholdt.

Hon skulle gärna se lättlästa böcker inom fler områden. Böcker som tar upp lite ”tuffare” ämnen som till exempel kampsport eller rap-musik. Kanske skulle de kunna locka dem som vanligtvis inte läser så mycket.

Text: Marja Beckman

Lästips

Foto: Anna Wilhelmsson

Kristina Göransson och Britt-Inger Rörborn

EPA Book Club fick Läsguldet

Läsguldet 2023 gick till initiativet "EPA Book Club" i jämtländska Svenstavik. Specialläraren Kristina Göransson och bibliotekarien Britt-Inger Rörborn startade bokklubben för att få fler ungdomar att läsa. De sökte upp de fordonsintresserade ungdomarna i garagen och ordnade sedan lästräffar. Kristina Göransson & Britt-Inger Rörborn har även skrivit en bok om projektet: EPA Book Club – Metoder för en lyckad bokcirkel (Hegas förlag 2023) Priset Läsguldet delas ut av MTM (Myndigheten för tillgängliga medier).

Foto: Stefan Tell

Vi kommer ändå bara bli becknare

Av: Rihab Garci
Förlag: Bonnier Carlsen
Utgivningsår: 2024
Form: Tryckt, e-bok

Sommarlovet står för dörren. Tre niondeklassare från förorten är på väg ut i livet. Men vågar de ha någon framtidstro? Författaren bakom denna ungdomsbok Rihab Garci är högstadielärare och influencer. Hon har själv dyslexi.

AI för nybörjare

Av: Johan Falk
Förlag: Natur&Kultur
Utgivningsår: 2023
Form: Tryckt, e-bok

AI kommer att påverka våra liv oavsett om vi vill det eller inte. Här beskrivs vad AI är, hur du själv kan använda det och hur utvecklingen kommer se ut.

Börja yoga

Av: Josephine Selander
Förlag: LL-förlaget

Boken riktar sig till dig som vill ha en riktigt enkel nybörjarbok om yoga. Den beskriver andningsteknik och grundläggande övningar för rörlighet och styrka.

Appen VoiceVision läser upp textremsan

Om du inte hinner med att läsa textremsan kan upplevelsen av en film bli ganska tråkig. Men det finns teknik som hjälper dig genom att den läser upp textremsan.

Med appen VoiceVision går det både att läsa textremsan på bio och hemma i TV-soffan. Tekniken bygger på att ljudet i filmen synkas med appen. Appen är gratis att använda och går att använda både på bio och hemma i tv-soffan.

Text: Elisabet Wallin

Catharina Åkerman är medlemsansvarig och vice ordförande i Dyslexiförbundet i Malmö.

Foto: Amélie Åkerman

“Jag hade dyslexi utan att veta om det”

Catharina Åkerman engagerade sig i Dyslexiförbundet för sina barn skull. Att hon själv har dyslexi upptäcktes av en slump långt senare.

– **Det var en** logoped i vår styrelse som ville prova ett nytt test och gjorde det på mig. Det visade sig att jag har dyslexi utan att jag vetat om det.

Catharina tyckte om skolan, älskade att läsa och utbildade sig senare till lärare. Men troligtvis var det dyslexin som gjorde att studierna var så tidskrävande och att hon ofta drabbades av huvudvärk.

Men att Catharina engagerade sig förbundet i slutet av 1998 berodde på att två av hennes fem barn har dyslexi. Det påverkade främst den yngsta dotterns skolgång. Catharinas engagemang har varit så omfattande att hon blev nominerad till Dyslexipriset 2018.

Att skolan arbetar på ett sätt som fungerar tycker hon är viktigt. Oavsett om man arbetar med datorer eller med papper och penna. Undervisningen måste också fokusera på rätt saker.

– De nationella proven skapar för mycket oro hos både barn och föräldrar. Dessutom borde det vara självklart att eleverna får använda sina hjälpmedel när de skriver proven, säger hon.

Störst glädje med arbetet i förbundet upplever Catharina när hon lyckas hjälpa någon. Ett tillfälle var när hon hjälpte en ung kvinna, som hade skickat in en egenremiss till logopedmottagningen men fick beskedet att det skulle ta minst ett år att få en dyslexiutredning. Hon var nära att avbryta sin högskoleutbildning eftersom studierna blev för svåra. Catharina tog reda på att studenten kunde få hjälp direkt på högskolan i och med att hon stod i kö för en utredning.

– Hon är mattelärare idag, det känns väldigt roligt att jag kunde hjälpa henne.

Text: Elisabet Wallin

Skolstil

Skolstil är ett skrivprogram med bokstavsljud och talsyntes för elever

- som lär sig att läsa
- som har dyslexi
- inom sfi

demoskolstil2.nu

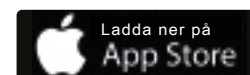
Enkelt att använda

www.skolstil.se

Webbversion

Appversion

Pedagogisk utvecklare: Karin Ohlis

Produktionsstöd har erhållits från SPSM

NYHET!

WorldPenScan Go! Digital Skannerpenna som klarar

Textfångst OCR – känner igen 55 skanningspråk: Skanna till fil och få

texten uppläst och visad på den inbyggda pekskärmen eller skanna direkt till andra enheter

Skanna, översätt och lyssna: Skanna och få texten översatt och visad på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tvåvägs översättning – polyglott klarar 112 språkvarianter: Tala till pennan på ett språk och få det översatt och skrivet på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tal till text (diktering): Diktera till pennan och få det utskrivet på skärmen. Både text och inspelat ljud kan överföras till andra enheter

Pennan fungerar helt fristående med den inbyggda displayen! eller med Win/ Mac/ iOS/ Android GRATIS APP. Ansluts till Internet med WiFi och till andra enheter med Bluetooth/USB

Exceptionellt mycket funktioner i en mycket behändig storlek

XnX Data AB

Box 6058, 192 06 Sollentuna, Tel: 08-626 71 00
www.xnxdata.se, E-post: info@xnxdata.se

Vad handlar det om?

Torbjörn Lundgrens krönika handlar om att förstå varför man läser skönlitteratur. Text ska upplevas, inte plockas sönder.

Jag läser inte för att det är nyttigt

För en tid sedan råkade jag på tunnelbanan höra ett samtal mellan en grabb och hans lärare. Hon försökte motivera honom till att läsa.

Han var loj, som jag var i hans ålder. Jag drog mig till minnes när jag jämförde läromedel i ämnet svenska, för gymnasiet teoretiska och praktiska linjer. I förordet till den teoretiska linjen lockade författaren med spännande upplysningar om språket. De praktiska eleverna förmanades. Jag citerar:

”Varför går du i skolan? ... viktigt... ständigt öka dina kunskaper... ta ansvar ... samarbeta med andra ... ta ansvar ... lära dig ... klara av ... viktigt.”

Ursäkta tjatet, men det är ändå förkortat vad dessa elever utsätts för. Är det konstigt om man slänger detta läromedel i väggen, redan efter att ha läst första sidan?

Jag har en vän som är folkbildare. Hon talar gärna om ”läsning och hälsa”. Hennes bärande argument är att det finns medel man kan söka för olika projekt, förutsatt att de förbättrar deltagarnas hälsa.

Slutligen så sammanställde jag för några år sedan en antologiserie av skönlitterära texter, från ”Tusen och en natt” till Stephen King. Texterna vände sig till elever på gymnasiet och folkhögskolor. Mina redaktörer ville absolut att det i anslutning till texterna skulle finnas studiefrågor. Jag vägrade:

– Då dödar man den skönlitterära texten”, sa jag. Den ska upplevas. Inte plockas sönder.

Vi ställde frågan till eleverna i testgrupperna. Det intressanta var att svaren, som i stort sett var desamma i alla grupper, visade att de ville ha frågor på Inger Alfvéns ”När man tänker på pengar” men inte på Folke Fridells ”Död mans hand”.

Vad var då skillnaden? Jo, Alfvén skildrar en våldtäkt, där det är osäkert om kvinnan ville eller ej. Fridell skildrar hur en ung grabb ute i skogen håller sin far i handen, när fadern plötsligt dör. Min slutsats blev att eleverna inte svarat på frågan om de ville ha studiefrågor. De hade uttryckt att de ville diskutera innehållet i den ena, men bara låta den andra sjunka in. Det var alltså

texten som avgjorde. Inte någon utifrån kommande fråga. Jag hade med de två korta texterna gett eleverna möjlighet att förstå hur man läser skönlitteratur.

Jag var nöjd, men mina redaktörer ville ändå ha studiefrågor. Deras bärande argument var att lärarna vill ha studiefrågor, eftersom det skulle ”förenkla undervisningen”.

Jag vilar blicken på grabben och hans lärare i tunnelbanan och tänker på hur viktigt det är med skolbibliotek, bemannade med duktiga bibliotekarier. Bibliotekarier som förstår hur skönlitteratur fungerar och känner sina låntagare. En människa som kan lotsa varje enskild elev in i litteraturen.

Text: Torbjörn Lundgren

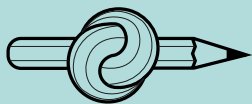
Bild: Ester Hedberg

Vi stödjer Dyslexiförbundet

Tack för att ni är Dyslexiförbundets
samarbetspartner. Med ert stöd kan vi fortsätta
att göra vardagen enklare för alla som har
svårt att läsa, skriva och räkna.

Kontakta Helene Kindstedt Rådgivare på Skrivknuten:
skrivknuten@dyslexi.org eller 073 415 77 88

Fråga Skrivknuten

Fråga: Min son vill göra lumpen. Vi har nu fått veta att han inte får testet under mönstringen uppläst. Stämmer verkligen det?

Svar: Vi har pratat med Plikt- och prövningsverket. Han kan inte få provet uppläst. Skälet är att du måste kunna läsa skriftliga instruktioner i fält och under stress i krig. Däremot får alla längre tid på provet för att hinna läsa.

Här är en sida som beskriver de olika momenten i mönstringen:
<https://www.pliktverket.se/monstring-och-varnplikt/monstring/sa-har-gar-monstringen-till>

Fråga: Jag har hört att ni rekommenderar att föräldrar inte ska lästräna med sina barn efter skolan. Varför säger ni så?

Svar: Om barnet orkar och det fungerar med lästräning hemma är det ju jättebra. Att utforska läsning med ögon/öron och se vilket som ger bäst förutsättningar är bra.

Ofta är barnets energi slut efter en heldag i skolan och då är det viktigt att fokusera på sånt som bygger upp ny energi inför nästa skoldag. Mer läsning är då kanske inte lösningen. Övning har också två sidor. Om det går framåt så kan det ge extra energi.

Men barn som står stilla i sin läsutveckling mår kanske inte bra av ännu mer lästräning hemma, efter skolan.

Allt handlar om att anpassa mängden övning efter individen.

Text: Helene Kindstedt

Förtydligande kring logopedutredning

I **Läs & Skriv nummer 4** 2023 fanns en fråga om när logopedutredning behövs och hur gammalt ett intyg får vara.

Det stod bland annat att du kan behöva en extra utredning för att skriva högskoleprovet, vilket inte riktigt stämmer. Utöver legitimerade logopedter får även vissa speciallärare/specialpedagoger skriva intyg inför högskoleproven. Du hittar godkända intyggivare här:

<https://www.studera.nu/hogskoleprov/funktionsnedsattning/intyggivare-for-dyslektiker/>

Fråga Skrivknuten

Fråga: När behövs egentligen en logopedutredning? När räcker det med ett annat intyg, och hur gammalt får ett intyg vara?

Svar: En utredning ska göras när behov finns. Om utredningen gjorts tidigt kan den behövas för att utvärdera om du behöver stöd vid studier och om du behöver stöd i vardagen. Utöver legitimerade logopedter får även vissa speciallärare/specialpedagoger skriva intyg inför högskoleproven. Du hittar godkända intyggivare här: <https://www.studera.nu/hogskoleprov/funktionsnedsattning/intyggivare-for-dyslektiker/>

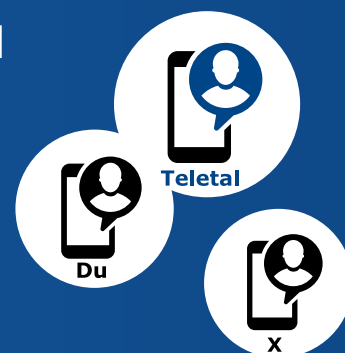
Kostnadsfritt, personligt stöd vid telefonsamtal

Teletal kan anteckna åt dig och kan förtydliga vad som sägs, vi hjälper till med knappval i växlar och ger stöd för minnet

Teletal ger dig trygghet i ditt telefonsamtal

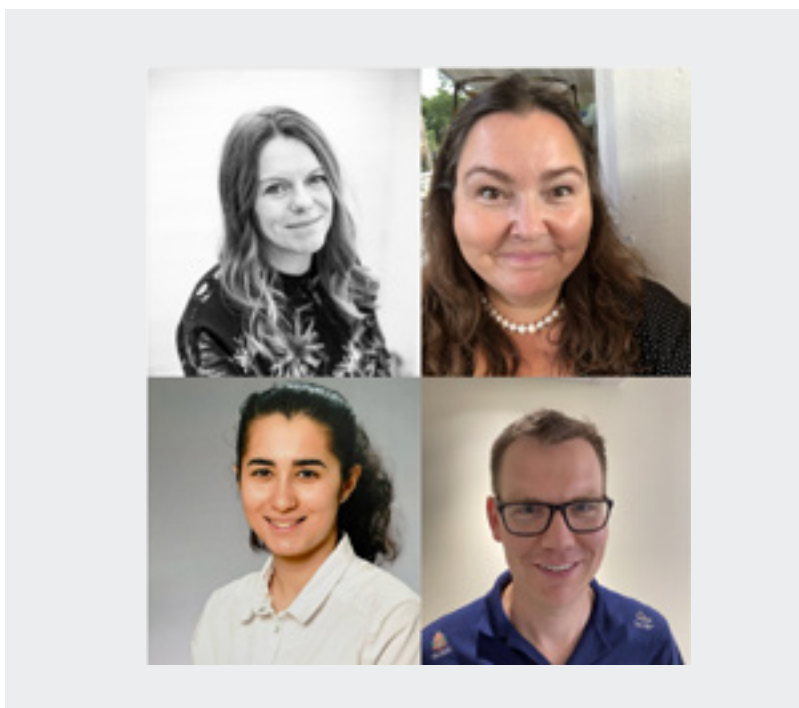
- Samtalen är kostnadsfria
- Du behöver inte boka tid i förväg
- Du behöver inget tillstånd

Se vår film och läs mer på www.teletal.se

Teletal

Ring när du vill **020-22 11 44**

Webbinarium på Dyskalkylidagen den 3 mars

Den 3 mars uppmärksammade vi att det var Dyskalkylidagen med ett digitalt webinarium om dyskalkyli. Ilana Jode var en av talarna. Hon har dyskalkyli och berättade om hur det påverkade hennes liv. Dessutom medverkade logopeden Jonas Walfridsson, Martina Östergren, som är speciallärare i matematik och Dyslexiförbundets rådgivare Helene Kindstedt.

Du som är medlem kan se samtalet i efterhand på vår hemsida.

Engelska kortspel för lästräning

teach reading using games

15 läsnivåer i tre förpackningar

Nu kan vi erbjuda en enklare version av engelska Trugs stora låda! Varje förpackning innehåller 375 ord i fem nivåer fördelade på 15 kortspel i ökande svårighetsgrad. Samma roliga och effektiva spel som i svenska Trugs och i övriga engelska kortlekar!

Ord från nivå 1, 3, 5 och 8

Ingrid Häggström – bornholmsmodellen.se
Astrid Frylmark – ordaf.se

Träna basfärdigheter i matematik med Abacusa!

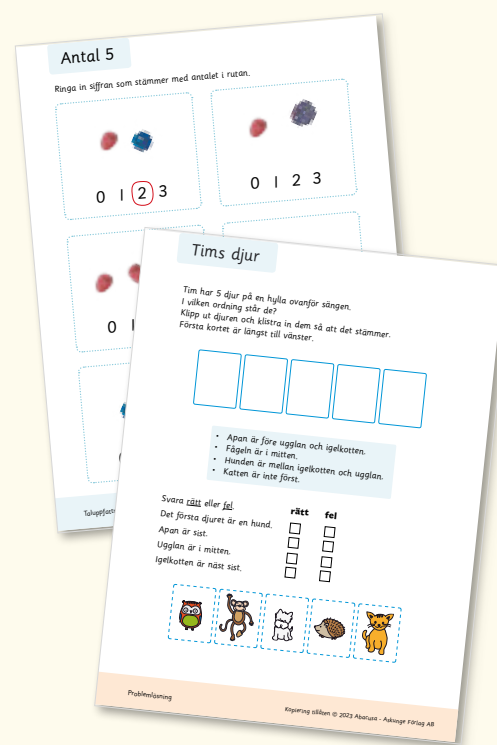
- Kopieringsunderlag
- Tydlig layout
- Ingen årskursbeteckning
- Kopplad till Lgra22
- Lärarhandledning

På Abacusa hämtar du de kopieringsunderlag du behöver till dina elever. De passar bra när du vill individualisera undervisningen.

Kartläggningmaterialet **Målet i sikte** Anpassad grundskola åk 1–3 finns också att hämta på Abacusa.

Skaffa en årsprenumerering och få tillgång till allt material.

Läs mer på www.abacusa.se eller www.askunge.se

ABACUSA

www.abacusa.se

Träffa oss på SETT-mässan!

Dyslexiförbundet är på SETT-mässan den 16–18 april i år. Att besöka mässan är kostnadsfritt. För mer information och registrering, besök www.settdagarna.se.

Kom gärna och hälsa på oss i vår monter (B34), som vi delar med Svenska Dyslexiföreningen. På plats finns bland andra våra rådgivare, som kan berätta om allt som rör dyslexi och dyskalkyli. Varmt välkommen!

Föreläsningkväll i Halland

På stadsbiblioteket i Falkenberg anordnades i början av mars en föreläsningkväll för att ge ökad kunskap om läs- och skrivsvårigheter.

De som föreläste var Sofia Johansson, ordförande i Dyslexiförbundet Halland, och Linné Torbjörnsson, som båda har dyslexi. Utifrån egna perspektiv talade de om hur det är att leva med dyslexi och vad för hjälp och stöd som finns att få, både för barn och vuxna. Bibliotekets personal informerade om den hjälp som man kan få av biblioteken.

Text: Rio Hellgren

Händelse	När och var	Info/anmälan/arrangör
Årsmöte Dyslexiförbundet Distriktet Västra Götaland	Lördag 27 mars kl 12 Kruthusgat 17 i Göteborg	Anmälan till Anders Olofsson, dysolof@gmail.com , 0708-293467.
Att möta elever i läs- och skrivsvårigheter, årskurs F-3	Webbinarieserie den 9 och 14 april kl 14–16	Webbinarieserie den 9 och 14 april kl 14–16 Sista anmälningdag 27 mars på spsm.se
Att möta elever i läs- och skrivsvårigheter, årskurs 4-6	Webbinarieserie den 9 och 16 april kl 14–16	Sista anmälningdag 27 mars på spsm.se
Att möta elever i läs- och skrivsvårigheter, årskurs 7-9 och gymnasiet	Webbinarieserie den 9 och 23 april kl 14–16	Sista anmälningdag 27 mars. Läs mer på spsm.se
Nominera en mottagare av Anita Sandells pris 2024!	Priset delas ut för förtjänstfulla insatser av praktisk art inom dyslexiområdet. Nominera senast 14 april	Läs mer på Dyslexiföreningens hemsida: www.dyslexiforeningen.se/aktuellt-blog/nominera-en-mottagare-av-anita-sandells-pris
När assisterande teknik, AT möter artificiell intelligens, AI och förstärker lärandet	Distansföreläsning för skolpersonal i Skåne, 16 april kl 9–16	Sista anmälningdag 12 april till kompetenscentrum.dyslexi@skane.se
SETT-dagarna	16–18 april i Kistamässan	Läs mer på www.settdagarna.se/sv
Utbildningsdag för lokalföreningar och distrikt i Dyslexiförbundet	21 april	Kontakta forbundet@dyslexi.org för mer information
Sommarläger, föreläsare: Susanna Cederqvist och Carola Lindblom	4–5 maj på Viskadalens folkhögskola.	För medlemmar i Dyslexiförbundet Distriktet Västra Götaland. Från 7 år. Anmälan senast 14 april. Kontakta Anders Olofsson, dysolof@gmail.com , för mer information
Talböcker och Legimus för nya registrerare	Webbinarium den 6 maj kl 8.30–10.	Läs mer på www.mtm.se
Årsmöte Dyslexiförbundet Distrikt Stockholm	14 maj kl 18.00. Spånga Torgväg 4, Spånga Dyslexiförbundets kansli	Nomineringar till styrelsen senast den 14 april. Kontakta ordförande Kicki Glasberg på 070-556 76 33 eller kicki.glasberg@dyslexi.org
Att undervisa barn med språkstörning i förskolan	Webbinarium den 23 maj kl 8.30-11	Sista anmälningdag 1 maj på spsm.se

Distrikt Skåne firar 40 år

År 2023 är det 40 år sedan Dyslexiförbundet (då kallat FMLS), startade i Skåne, av en intresserad skara människor med Allan Nilsson i spetsen. Det drogs i gång föreläsningar, familjeläger och hembesök hos barn och vuxna.

Vi besökte skolor där både elever, lärare och rektorer fick veta mer om dyslexi. Redan från början sparades det minsann inte på krutet.

Många av dem som var med från början är fortfarande med och driver Dyslexiförbundet distrikt Skåne.

Naturligtvis har det tillkommit många fler under resans gång och alla har hela tiden drivit åt samma håll i sin övertygelse att göra livet lättare för alla med läs-, skriv- och räknsvårigheter.

Den 7 november firade vi denna viktiga och glada dag på Tyringe kurhotell. Vi började vid lunch med en mycket intressant föreläsning med Aron Schoug, forskare i pedagogik. Sedan gick vi en trevlig tipspromenad i det vackra höstlandskapet så att vi fick frisk luft och energi.

Jag vill ta tillfället i akt och tacka alla de fina människor som vigt sina liv till att göra livet bättre för så många människor, inte bara i Skåne utan alla i hela riket.

Tack!

Text: Mige Lundahl

Dyslexiförbundet

Spånga torgväg 4
163 51 Spånga
Tel 08-665 17 00
helgfri tisdag-torsdag
kl 09.00 – 15.00
forbundet@dyslexi.org

Förbundsordförande
Catrine Folcker
catrine.folcker@dyslexi.org

Kanslichef
Helene Kindstedt
073-415 77 88
helene.Kindstedt@dyslexi.org

Distrikt

Distrikt Blekinge
Anders Abrahamsson
Tel: 070 836 80 53
blekinge@dyslexi.org

Distrikt Dalarna
Peter Östlund
Tel: 070-637 99 82
dalarna@dyslexi.org

Distrikt Gotland
Olle Hammarberg
Tel: 073-335 77 91
gotland@dyslexi.org

Distrikt Gävleborg
Lena Andersson
Tel: 070-333 28 43
gavleborg@dyslexi.org

Distrikt Halland
Sofia Johansson
sofia.johansson@dyslexi.org
halland@dyslexi.org

Distrikt Jämtland
Vakant
jamtland@dyslexi.org

Distrikt Jönköping
Conny Gustafsson
Tel: 070-474 78 65
jonkoping@dyslexi.org

Distrikt Kalmar
Emmalill Frank
kalmar@dyslexi.org

Distrikt Kronoberg
Vakant
kronoberg@dyslexi.org

Distrikt Norrbotten
Bengt Westling
Tel: 070-200 31 84
bengt.westling@dyslexi.org

Distrikt Skåne
Mige Lundahl
072-350 86 61
skane@dyslexi.org

Distrikt Stockholm
Kicki Glasberg
Tel: 070-556 76 33
kicki.glasberg@dyslexi.org
stockholms_lan@dyslexi.org

Distrikt Sörmland
Agnetha Andersen
agnetha.andersen@dyslexi.org

Distrikt Uppsala
Petra Forsgard
Tel: 070-605 67 45
 uppsala_lan@dyslexi.org

Distrikt Värmland
Anna Ehrencrona
Tel: 070-481 88 91
varmland@dyslexi.org

Distrikt Västerbotten
Åsa Hägg Lund Larsson
Tel: 070-581 99 97
vasterbotten@dyslexi.org

Distrikt Västernorrland
Ådalens lokalförening
Jan Brundin
Tel: 070-343 97 51
Jan.brundin1957@outlook.com

Sundsvalls lokalavdelning
Christina Stina Lennartsdotter
christina.lennartsdotter@dyslexi.org

Distrikt Västmanland
Tommy Karlsson
Tel: 070-654 64 69
vastmanland@dyslexi.org

Västra Götaland
Kjell-Åke Eriksson
Tel: 070-360 24 25
vastra_gotaland@dyslexi.org

Distrikt Örebro
Gert Andersson
Tel: 070-754 96 29
orebrolan@dyslexi.org

Distrikt Östergötland
Beatrice Svahn
Tel: 070-251 16 85
norrkoping@dyslexi.org

Skrivknuten ger råd och stöd!

På Skrivknuten kan du få råd och stöd om läs-, skriv- och räknsvårigheter. Du kan också få tips om hjälpmedel, böcker och metoder.

Rådgivning ges på telefon, men det går också att boka tid för ett personligt besök eller ett videosamtal. Det är gratis för privatpersoner. Skrivknuten tar emot studiebesök och föreläser mot en avgift.

Vår rådgivare heter Helene Kindstedt.
Mobil: 073 - 415 77 88
Epost: Skrivknuten@dyslexi.org
Post och besöksadress: Spånga torgväg 4, 163 51 Spånga

B

Hela denna sida är en annons

Svårt att läsa....

"vi hittade ett stöd"

När Noah började skolan var det periodvis jobbigt och vissa dagar ville han inte ens gå dit. Att lära sig läsa var lite av en utmaning. Vändningen kom när Noah under ett sommarlov tagit ett kosttillskott med omega-3 och omega-6 fettsyror. När höstterminen började var det en tydlig förändring. Läsningen flöt nu på och Noah började trivas med skolarbetet.

Noah som nu är tonåring, älskar att bygga ihop avancerade Lego Technic-bilar, titta på YouTube och att rekonditionera bilar. Nu har han också börjat fundera på vilket yrke han ska välja i framtiden. Han bor med sin familj, mamma, pappa och tre syskon i en mindre ort i Västra Götaland.

–Jag minns när jag började skolan, då tyckte jag att det mesta var svårt och jag kunde bli både arg och ledsen för sådant som andra tycker är småsaker, berättar Noah.

–Skolan satte in extra stöd och efter skoldagen fortsatte vi här hemma med läsläsning. Men det gick ändå trögt för Noah, berättar mamma Hanna.

Gav Equazen ett försök

Inför sommarlovet när Noah gick i lågstadiet, läste Hanna en artikel om hur ett kosttillskott med en specifik sammansättning av fettsyror, Equazen (som då hette eye q), kunde vara ett stöd. De bestämde sig för att ge det ett försök.

Under hela sommarlovet åt Noah sina fettsyrakapslar och när han kom tillbaka

till skolan började läsningen flyta på i en jämnare takt.

–Att Noah äntligen fick det lättare med läsningen och började trivas med skolarbetet var fantastiskt, berättar Hanna.

–Vi har också vid flera tillfällen fått ytterligare bekräftat hur bra fettsyrorerna i Equazen är. Noah har periodvis genom åren slutat med kapslarna, vilket varje gång resulterat i att han blivit tröttare och att läsningen påverkats negativt, säger Hanna.

Den där extra kicken

När Noah började med Equazen var läsningen den stora utmaningen. Nu är han 15 år och har nya utmaningar. Han vill ta AM-körkort och har börjat fundera på vilket gymnasieprogram han ska välja.

–Jag kommer att behöva läsa en hel del när jag ska ta körkort och då känns det bra att ha Equazen som stöd. Kapslarna ger mig en extra kick och jag läser i ett jämnare tempo, berättar Noah.

–Vi är så glada för Equazen och Noah är så mån om att få sina kapslar varje dag och så länge han är nöjd kommer vi att fortsätta med kapslarna, avslutar Hanna glatt.

Ny design – samma kvalitet och innehåll!

eye q utvecklades av engelska forskare i bolaget Equazen för över 20 år sedan och har sedan dess varit många familjers favorit runt om i världen. Det internationella namnet på eye q är Equazen - och så heter produkten numera också i Sverige. I samband med namnbytet övergår man också till en ny mer miljövänlig förpackning - innehållet förblir däremot samma välbalanserade kombination av fettsyrorerna EPA, DHA och GLA.

Eftersom vår kropp behöver de essentiella fettsyrorerna omega-3 och omega-6 och inte kan tillverka dem själv så måste de tillföras via kosten. Equazen innehåller en välstuderad och specifik kombination av fettsyror, är därför trygg att använda och ett enkelt och smidigt sätt att tillgodose det dagliga intaget.

Equazen finns som kapslar, tuggisar och flytande. Equazen säljs på apotek och i hälsobutiker.

Equazen® – det smarta valet!

För hjärnans funktion

Fettsyran DHA bidrar till att bibehålla hjärnans normala funktion. Den gynnsamma effekten uppnås vid ett dagligt intag av 250 mg DHA. Vi får i oss en del fettsyror via kosten men för att säkerställa intaget, väljer många ett högkvalitativt extra tillskott. Fleromättade fetter och dess roll för inlärning är ett växande forskningsområde.

I en svensk studie* har man för första gången visat att ett tillskott av omega-3 och omega-6 kan förbättra läsförmågan. Studien pågick under sex månader och involverade 154 västsvenska skolbarn i årskurs 3.

*Johnson, M et al. (2016). Omega 3/6 fatty acids for reading in children: a randomized, double-blind, placebo-controlled trial in 9-year-old mainstream schoolchildren in Sweden. The Journal of Child Psychology and Psychiatry.

Ny Design
Samma
innehåll!

Konsumentkontakt Tel: 040-239520 eller info@newnordic.se • newnordic.se

apoteket APOTEK ICA APOTEK HALSKRAFT life DOZ APOTEK